

фінансовими та нефінансовими складовими діяльності підприємства, між внутрішніми та зовнішніми аспектами, між ретроспективним та перспективним фокусом трансформації інформації, що дозволяє оцінити не лише стан економічної безпеки, але й спрогнозувати його зміни у майбутньому;

– по-друге, в його основі лежить інтеграція зв'язків між основними напрямками стратегії забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємства, що, в свою чергу, дозволяє більш усвідомлено підходити до вибору індикаторів економічної безпеки;

– по-третє, даний методичний підхід передбачає визначення інтегрального критерію оцінювання стану економічної безпеки підприємства з позицій концепції «системної цілісності», що забезпечує високу точність суджень аналітика з питань фінансово-економічної безпеки щодо ефективності заходів з безпеки;

– по-четверте, цей методичний підхід дозволяє узгодити та оптимізувати діяльність усіх функціональних підрозділів стосовно виконання ними заходів із забезпечення стабільного функціонування підприємства відповідно до обраної стратегії його безпеки та розвитку;

– по-п'яте, концептуальні основи системи збалансованих економічних показників у поєднанні з прийомами експертного оцінювання, що становлять підґрунтя даного методичного підходу оцінювання економічної безпеки дозволяють виявити приховані резерви ефективного використання корпоративних ресурсів та визначити пріоритетні вектори у взаєминах з контрагентами.

О. М. Головченко,
*доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки і міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ ДЕРЖАВИ

Фінансова безпека є важливою складовою системи економічної безпеки держави. Під економічною безпекою ми розуміємо такий стан економічної системи, яке характеризується збалансованістю і стійкістю до негативного впливу будь-яких загроз, здатністю забезпечувати на основі власних економічних інтересів свій стійкий і ефективний розвиток [1, с. 28].

Фінансова безпека країни в цілому, визначається ефективністю бюджетної, податкової та грошово-кредитної політики. При цьому слід враховувати ступінь впливу держави на кожну з сфер фінансової системи. Публічні фінанси можна розглядати як об'єкт прямого управління з боку держави. Держава також повинна створювати всі умови для стійкого фінансового стану господарських систем реального сектора економіки, в сфері міжнародних фінансів з урахуванням інтеграції країни і, звичайно ж, в сфері фінансового ринку. Тому для того, щоб визначити потенціал забезпечення фінансової безпеки держави необ-

хідно розуміти ті протиріччя, які притаманні фінансовій системі країни в цілому та особливості їх прояву в кожній зі сфер фінансових відносин [3].

Фінансова безпека держави – це її здатність здійснювати самостійну фінансово-економічну політику у відповідності зі своїми національними інтересами. Фінансова безпека держави може бути забезпечена за рахунок стійкості економічного розвитку держави, його платіжно-розрахункової системи та основних фінансово-економічних параметрів; нейтралізації впливу світових фінансових криз і тіньових структур на національну економічну та соціально-політичну систему; запобігання великомасштабному витоку капіталів за кордон; запобігання конфліктам між владою різних рівнів з приводу розподілу і використання ресурсів національної бюджетної системи; оптимального залучення та використання коштів іноземних запозичень; попередження злочинів та адміністративних правопорушень у фінансових правовідносинах. Це далеко не повний перелік завдань, які повинні вирішувати органи державної влади та управління з метою забезпечення безпечного і ефективного функціонування не тільки елементів фінансової системи держави, а й усіх взаємопов'язаних з нею ланок державного управління. І чим більше у держави можливостей контролювати простір фінансів у межах діяльності держави, тим впевненіше можна говорити про безпеку всіх економічних систем держави.

Фінансову безпеку будь-якої держави визначають такі фактори:

– рівень фінансової незалежності (при цьому велике значення має розмір зовнішньої фінансової допомоги з боку міжнародних фінансових інституцій, економічних угруповань, урядів окремих країн, обсяг іноземних інвестицій у національну економіку);

– характер фінансово-кредитної політики (як внутрішньої, так і зовнішньої), яку проводить держава;

– політичний клімат в країні;

– рівень законодавчого забезпечення функціонування фінансової сфери [2].

Загрози фінансової безпеки України можна поділити на внутрішні і зовнішні. Внутрішні загрози породжуються в основному неадекватною фінансово-економічною політикою, елементарними прорахунками органів влади і управління, помилками, зловживаннями та іншими відхиленнями (безгосподарність, тяганина, різноманітні економічні злочини і т.д.) в управлінні фінансовою системою держави. У сучасних умовах особливу роль відіграють зовнішні загрози. Серед основних причин виникнення зовнішніх загроз фінансовій безпеці України, слід виділити наступні:

– стрімкий розвиток процесу транснаціоналізації економічних зв'язків, інтернаціоналізації світового господарства (так звану глобалізацію);

– постійне збільшення величезної маси капіталів, крайня рухливість яких створює напружену обстановку, висока ступінь концентрації фінансових ресурсів як на макроекономічному рівні (бюджетні системи держав і міжнародних організацій), так і на глобальному рівні (міждержавна економічна інтеграція, включаючи її фінансову і валютну складову);

– зростаюча автономізація субдержавних суб'єктів, які мають значну фінансову владу, їх вплив на господарські комплекси окремих країн;

- високий ступінь мобільності та взаємозв'язку фінансових ринків на базі новітніх інформаційних технологій;
- різноманіття фінансових інструментів і високий ступінь їх динамізму;
- безпрецедентне взаємопроникнення внутрішньої і зовнішньої політики держав, які все більше і більше залежать від світових фінансів;
- посилення конкуренції та непорозумінь між державами в економічній та інших сферах, використання потужними економічними агентами стратегій завоювання світового економічного простору;
- надмірна залежність національних економік (зокрема, бюджетного сектора) від іноземного капіталу, що робить їх фінансові системи надзвичайно уразливими;
- глобальне наростання нестійкості світової фінансової системи, виникнення загрозливих кризових тенденцій, нездатність сучасних фінансових інститутів (у тому числі міжнародних) ефективно їх контролювати.

У сучасних умовах особливо актуальне завдання розробки державної стратегії фінансової безпеки. Державна стратегія фінансової безпеки України має включати:

- визначення критеріїв і параметрів (кількісних і якісних порогових значень) фінансової системи України, що відповідають вимогам фінансової безпеки;
- розробку механізмів і заходів ідентифікації загроз фінансової безпеки України та їх носіїв;
- характеристику областей їх прояву (сфер локалізації загроз);
- встановлення основних суб'єктів загроз, механізмів їх функціонування, критеріїв їх впливу на національну економічну (включаючи фінансову) і соціально-політичну систему;
- розробку методології прогнозування, виявлення та запобігання виникненню факторів, що визначають появу загроз фінансової безпеки, проведення досліджень з виявлення тенденцій і можливостей розвитку таких загроз;
- організацію адекватної системи органів державного фінансового контролю, що відповідає визначеним геофінансовим зонам;
- формування механізмів і заходів фінансово-економічної політики та інституціональних перетворень, що нейтралізують або пом'якшують вплив негативних факторів;
- визначення об'єктів, предметів, параметрів контролю за забезпеченням фінансової безпеки України.

Сьогодні назріла необхідність розробки системи заходів з регулювання спеціальними державними органами світових фінансових потоків, що впливають на Україну, відповідно до її національних інтересів. При цьому в Україні необхідно виробляти правові та фінансові механізми боротьби з недобросовісною поведінкою контрагентів за зовнішньоекономічними договорами для захисту національної фінансової системи від штучно викликаних фінансових криз, механізми захисту від різного роду фінансових ризиків, від інвестицій, які не узгоджуються зі стратегією державного розвитку. Отже, облік гео економічних і геофінансових інтересів України принципово необхідний у державному управлінні.

З урахуванням зазначених негативних тенденцій актуальними є наступні шляхи вдосконалення системи фінансової безпеки України:

- встановлення меж іноземної участі в капіталі вітчизняних організацій;
- галузеві обмеження (обмеження або заборона доступу іноземних інвестицій у галузі, визнані особливо важливими для економічного та соціокультурного розвитку держави);
- заходи відносно кампаній, що здійснюють недобросовісну конкуренцію;
- розробка дієвих систем контролю залучення і використання коштів іноземних запозичень.

Формування і практична реалізація дієвого механізму регулювання фінансової безпеки України дасть змогу забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та стале економічне зростання держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головченко О. Економічна безпека регіону як гарантія стабільності національної економіки : [монографія] / О.М. Головченко. – Одеса : БВВ, 2008. – 399 с.
2. Ткаченко В. Об особенностях финансовой безопасности Украины в условиях рыночных трансформационных процессов / В.Г. Ткаченко // Міжнародний науково-виробничий журнал «Економіка АПК». – 2009. – № 6. – С. 8–14
3. Хорошева А. Условия обеспечения финансовой безопасности государства / А.С. Хорошева // Финансы, учет, банки. – 2008. – №14. – С. 90–96

Т. В. Деркач,
*кандидат географических наук, доцент,
доцент кафедры менеджмента,
Международный гуманитарный университет*

ИНФОРМАЦИОННАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКИ

Информационная экономика является этапом формирования и развития новой экономики – экономики, основанной на знаниях. Трансформация предметной области современной экономической науки обусловлена информационной, инновационной и региональной парадигмами. Функционирование и развитие информационного рынка определяет развитие производства, сферы сервиса, малого и среднего бизнеса, способствует гармоничной и всесторонней интеграции стран в мировое информационное пространство. В результате начинает складываться глобальная экономика – экономика, движущими факторами которой являются информация, знания, компьютерная и телекоммуникационная инфраструктура.

Информационная глобализация оказывает влияние на все сферы социально-экономической жизни общества, изменяя поведение экономических субъектов на микроуровне и трансформируя макроэкономическое пространство. Информационная экономика – это экономическая система, в которой большая